

Małgorzata Sikorska

PROBLEM UCHODźCÓW W EUROPIE

Spis treści

WSTĘP	3
1.UCHODŹCA CZY MIGRANT?	4
2.PRZYCZYNY OBECNOŚCI UCHODŹCÓW NA STARYM KONTYNENCIE, POCHODZENIE UCHODŹCÓW.....	5
3.DROGI I METODY UCIECZEK.....	6
4.PRZYJMOWANIE UCHODŹCÓW PRZEZ KRAJE UNII EUROPEJSKIEJ	7
5.MOŻLIWE KORZYŚCI DLA KRAJÓW PRZYJMUJĄCYCH UCHODŹCÓW	9
6.ZAGROŻENIA ZWIĄZANE Z PRZYJMOWANIEM UCHODŹCÓW	10
6.1 Problemy gospodarcze.....	10
6.2 Rasizm	11
6.3 Przystępczość	11
6.4 Sztuczny podział Unii Europejskiej.....	12
6.5 Islamizacja.....	13
7.METODY WALKI Z KRYZYSEM	14
PODSUMOWANIE	17
Bibliografia	18

WSTĘP

Uchodźcy z Azji i Afryki są zagrożeniem dla gospodarki krajów Europy w XXI wieku. Dzisiejszy kryzys uchodźczy jest największym od czasów II wojny światowej. Należy podkreślić, że obecna sytuacja nie jest nowym zjawiskiem. Już od kilkunastu lat Europę zalewa coraz większa fala uchodźców przedzierających się przez Morze Śródziemne. Celem niniejszej pracy jest ukazanie zjawiska uchodźstwa wraz z jego przyczynami i skutkami oraz opisanie sytuacji uchodźców na kontynencie europejskim we współczesnych czasach.

1. UCHODŹCA CZY MIGRANT?

Wędrówka ludności mająca na celu zmianę miejsca pobytu na stałe lub okresowo jest powszechnym zjawiskiem społecznym w skali światowej. Ludność migruje w obrębie kraju lub z jednego kraju do drugiego. Wśród przemieszczających się są również uchodźcy. Uchodźca opuszcza swój kraj z powodów politycznych lub religijnych. Pomiedzy pojęciem „uchodźca” a „migrant” istnieje różnica o charakterze prawnym. Używanie tych pojęć jako synonimów może prowadzić do poważnych problemów dotyczących osoby, które ubiegają się o status uchodźcy.

Powszechna Deklaracja Praw Człowieka z 1948 roku przyznaje każdemu człowiekowi prawo do ubiegania się o azyl i korzystania z azylu. Według Konwencji dotyczącej Statusu Uchodźców, wydanej w Genewie w 1951 roku, uchodźca to ten, który „na skutek uzasadnionej obawy przed prześladowaniem z powodu swojej rasy, religii, narodowości, przynależności do określonej grupy społecznej lub z powodu przekonań politycznych przebywa poza granicami państwa, którego jest obywatelem, i nie może lub nie chce z powodu tych obaw korzystać z ochrony tego państwa, albo która nie ma żadnego obywatelstwa i znajdując się na skutek podobnych zdarzeń, poza państwem swojego dawnego stałego zamieszkania nie może lub nie chce z powodu tych obaw powrócić do tego państwa”.

Ustawa o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z 13 czerwca 2003 roku mówi, że „cudzoziemcowi nadaje się status uchodźcy, jeżeli na skutek uzasadnionej obawy przed prześladowaniem w kraju pochodzenia z powodu rasy, religii, narodowości, przekonań politycznych lub przynależności do określonej grupy społecznej nie może lub nie chce korzystać z ochrony tego kraju”. Dana osoba jest uchodźcą z powodu braku ochrony ze strony jej własnego kraju pochodzenia, dlatego nie może być uznawana za migranta. Pozostaje uchodźcą niezależnie od trasy, którą przebyła.

2. PRZYCZYNY OBECNOŚCI UCHODźCÓW NA STARYM KONTYNENCIE, POCHODZENIE UCHODźCÓW

Przyczyny pojawiania się uchodźców na Starym Kontynencie są złożone. Wymienia się prześladowania polityczne, religijne i rasowe. Częstym powodem ubiegania się o status uchodźcy jest również bieda. Źródłem są też konflikty zbrojne oraz szereg czynników, które ogólnie możemy nazwać kryzysem humanitaryzmu. Należy stwierdzić, że problem uchodźstwa i migracji związany jest ściśle ze zjawiskiem nieprzestrzeganiem praw człowieka. W dziesiątą rocznicę przystąpienia Polski do Konwencji Genewskiej z 1951 Rada do Spraw Uchodźców z siedzibą w Warszawie wydała uchwałę, w której uznała, że przystąpienie do uniwersalnego instrumentu ochrony uchodźców stanowiło ważne wydarzenie w procesie przestrzegania praw człowieka. Doskonale funkcjonuje prawo oraz instytucje, które służą osobom uciekającym przed prześladowaniami. Niemniej jednak nowe okoliczności powinny skłonić władze poszczególnych państw i inne podmioty zaangażowane w sprawy ochrony uchodźców do rewizji konwencji. Dostosowania przepisów dokumentu do dynamicznie zmieniającej się sytuacji na świecie, nowych zagrożeń, które stają przed społeczeństwami świata, rozważenia przyczyn czysto humanitarnych lub ekonomicznych. Obecna konwencja nie pozwala uwzględnić wszystkich potrzeb migrujących, którzy ubiegają się o status uchodźcy.

Urząd Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do spraw Uchodźców (UNHCR) od roku 1950, czyli od momentu powstania, udzielił pomocy dziesiątkom milionów uchodźców. W Europie Środkowej liczba osób, którym udzielono pomocy wynosiła w latach 2007 - 2009 od 3500 do 4400 rocznie. UNHCR pomaga poprzez integrację, powrót do ojczyzny lub przesiedlenie do państwa trzeciego. Liczba uchodźców systematycznie wzrasta. W 1951 sięgała około miliona osób, a w latach dziewięćdziesiątych XX wieku do 23 milionów. W roku 2015 wzrosła czterokrotnie

w porównaniu z rokiem 2014. Zdecydowana większość uchodźców pochodzi z Afryki i Azji, ale problem ten dotyczy również kontynentu europejskiego. Pomocy potrzebują lub potrzebowali, między innymi, mieszkańcy Bośni, Kosowa, Białorusi, Rosji, Ukrainy, Chin, Indii, Wietnamu, Nigerii, Mali, Sudanu Południowego, Algierii, Gwinei, Czeczenii, Gruzji, Armenii, Azerbejdżanu, Turcji, Iranu, Iraku, Afganistanu, Syrii czy terenu Palestyny lub Kurdystanu.

3. DROGI I METODY UCIECZEK

Główne drogi ucieczek mieszkańców Afryki i Azji prowadzą do Europy, a ściślej na teren Unii Europejskiej, przez Morze Śródziemne na teren Włoch i Hiszpanii lub przez Półwysep Bałkański. Szlaki prowadzą też przez Rosję na teren Norwegii i przez wschodnią granicę unii, czyli przez Polskę. Uchodźcy azjatyccy przedzierają się głównie przez granicę grecko-macedońską. Ich droga prowadzi przez Turcję, Grecję, kraje byłej Jugosławii i do rubieży Unii Europejskiej, czyli na granicę serbsko-węgierską. Szczególne problemy dotknęły Grecję, która ze względu na kryzys ekonomiczny nie jest w stanie zapewnić odpowiednich warunków masowym przybyszom. Dramatyczna sytuacja jest na terenie Macedonii i Serbii. Według Europejskiej Agencji Zarządzania Współpracą Operacyjną na Zewnętrznych Granicach Państw Członkowskich Unii Europejskiej (Frontex) najliczniejsze grupy oczekujące pomocy na tych terenach w 2015 to Syryjczycy (ok. 13 tysięcy osób w pierwszej połowie roku), Afgańczycy (ok. 11 tysięcy) oraz Palestyńczycy (ok. 2 tysięcy osób). Mieszkańcy krajów byłej Jugosławii sami organizują zbiórki pieniędzy dla przybywających uciekinierów, mimo że borykają się z podobnymi problemami. Macedonia i Serbia przeżywa poważny kryzys gospodarczy i polityczny. Dotyka ich problem wewnętrznych przesiedleń, które są skutkiem wojny domowej z lat dziewięćdziesiątych XX wieku. Sytuacja ta dotyczy również Bośni i Hercegowiny lub Kosowa, z którego Albańczycy i Romowie uciekają na tereny UE.

Umocnienie granicy serbsko - węgierskiej jedynie pogłębi problem, dlatego w Macedonii wprowadzono nowelizację prawa dotyczącego azylu. Według nowych przepisów, jeżeli osoba, która nielegalnie przekroczyła macedońską granicę, opuści kraj w ciągu trzech dni, nie będzie wobec niej stosowana detencja. Obecnie kraje byłej Jugosławii pozostają bez pomocy.

Popularnym środkiem lokomocji uciekających są łodzie i kolej, która między innymi umożliwia uniknięcie prześladowania ze strony macedońskich policjantów. Niestety - na szlakach kolejowych i morskich mnożą się wypadki śmiertelne, na przykład utonięcia.

Mimo tego fala uchodźców nie maleje. Według UNHCR w 2014 roku przez Morze Śródziemne przepłynęły 216 054 osoby, a w 2015 ok. 894 511. Według Eurostat (Europejski Urząd Statystyczny) w 2014 było 627 780 złożonych wniosków o status uchodźcy w krajach UE, a w 2015 ok. 870 000. Frontex podaje, że liczba nielegalnych przekroczeń granicy UE w 2014 wynosiła 282 000, a w roku 2015 ok. 1 236 887.

4. PRZYJMOWANIE UCHODźCÓW PRZEZ KRAJE UNII EUROPEJSKIEJ

Po zakończeniu II wojny światowej ukształtował się system ochrony praw człowieka, którego zadaniem jest również ochrona uchodźców. Współcześnie działają organizacje pozarządowe i międzyrządowe, między innymi: Organizacja Narodów Zjednoczonych, Rada Europy, Międzynarodowa Helsińska Federacja Praw Człowieka czy Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża (istniejący już od XIX wieku). Wśród instytucji wymienić należy: Urząd Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do spraw Uchodźców, Urząd Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do spraw Praw Człowieka, Międzynarodową Organizację do spraw Migracji, Fundusz Narodów Zjednoczonych na rzecz Dzieci (UNICEF). Ochrona praw człowieka i pomoc uchodźcom to również jedno z zadań Unii Europejskiej. W Polsce na rzecz uchodźców działają głównie: UNHCR w Polsce, Rada do Spraw Uchodźców i Urząd do Spraw Cudzoziemców.

Wyróżniamy dwie formy ochrony cudzoziemców. Formę ochrony międzynarodowej, kiedy to uciekinier otrzymuje status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub ochronę czasową oraz formę ochrony krajowej: azyl, zgodę na pobyt ze względów humanitarnych, na pobyt tolerowany, zezwolenie na pobyt czasowy dla ofiar handlu ludźmi, zezwolenie na pobyt czasowy wydawane ze względu na poszanowanie prawa do życia rodzinnego i praw dziecka. Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej cudzoziemcowi udziela się ochrony przez: nadanie statusu uchodźcy, udzielenie ochrony uzupełniającej, udzielenie azylu, udzielenie ochrony czasowej, udzielenie zgody na pobyt tolerowany.

W Europie istnieje długa tradycja pomocy osobom prześladowanym. W 1999 roku państwa członkowskie UE (od 2013 roku 28 państw) zobowiązały się do stworzenia wspólnego europejskiego systemu azylowego. Nastąpiła współpraca i ujednoczenie prawa w tym zakresie. Rozporządzenie Dublińskie III, które weszło w życie w 2014 roku, określa kryteria i mechanizmy ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony w Unii Europejskiej. Państwem tym jest pierwsze, w którym pojawił się cudzoziemiec starający się o ochronę. Dyrektywa dotycząca Warunków Recepcyjnych określa minimalne warunki recepcyjne dla osób ubiegających się o status uchodźcy (między innymi chodzi o zapewnienie miejsca zamieszkania, edukacji, opieki medycznej, pracy), natomiast dyrektywa dotycząca procedur azylowych ustanawia minimalne normy dot. procedur nadawania statusu uchodźcy, co jest o tyle ważne, że kwestii tej nie rozstrzyga Konwencja dotycząca Statusu Uchodźców z 1951 roku. Dyrektywa Kwalifikacyjna wprowadza formę ochrony subsydialnej, również uzupełniając Konwencję z 1951, udzielanej osobom, którym może grozić poważna krzywda. UE powołała Europejski Fundusz na rzecz Uchodźców (ERF) w celu wspierania finansowego działań podejmowanych przez państwa członkowskie w zakresie przyjmowania uchodźców. W ramach unii działa też Eurodac - system

informatyczny zbierający odciski palców azylantów i nielegalnych imigrantów na obszarze wspólnoty. UE stanowi istotne ogniwo w międzynarodowym systemie ochrony uchodźców. Współpracuje z innymi państwami europejskimi, takimi jak: Norwegia, Szwajcaria, Islandia, Lichtenstein. Współpracuje również z innymi organizacjami, głównie z UNHCR, ponieważ instytucje UE działają na obszarach związanych z mandatem agendy ONZ.

Niestety, mimo tak rozbudowanego systemu, istnieją różnice w podejściu poszczególnych państw unii do problemu udzielania pomocy uchodźcom. Mają miejsce przypadki, w których brakuje podstawowej pomocy materialnej lub opieki medycznej.

5. MOŻLIWE KORZYŚCI DLA KRAJÓW PRZYJMUJĄCYCH UCHODźCÓW

Pracownicy UNHCR przeprowadzili wywiad na pograniczu grecko-tureckim. Między kwietniem a wrześniem 2015 roku przepytali 1245 osób, uciekinierów z Syrii pogrążonej w wojnie. Większość z nich nie miała 35 lat. 16 procent deklaroowało, że są studentami, 9 procent - sprzedawcami, 7 - stolarzami, elektrykami oraz hydraulikami, inżynierami i architektami 5 procent, a lekarzami i farmaceutami 4. Syrię opuściła zatem dobrze wykształcona część społeczeństwa. Najczęściej wymienianymi przyczynami ucieczki do Europy były trudności w znalezieniu pracy i obawa o bezpieczeństwo.

Można wnioskować, że jeżeli uchodźcom umożliwi się pobyt, naukę i pracę na terenie wybranego kraju europejskiego, to wpłyną oni na poprawę sytuacji ekonomicznej tego kraju. Wniosą swoje umiejętności i doświadczenie, zwiększą konsumpcję, popyt na towary i ilość towarów, czym przyczynią się do wzrostu produktu krajowego brutto (PKB) wybranego państwa. Zrównoważone kontakty międzykulturowe wpłyną korzystnie na stosunki międzyludzkie. Większość ankietowanych wyrażała chęć ubiegania się o status uchodźcy w Niemczech albo w Szwecji, ze względu na możliwość sprowadzenia swoich najbliższych, możliwość zatrudnienia i zdobycia wykształcenia. W prawie

unijnym „wniosek o azyl” oznacza wniosek cudzoziemca o zapewnienie mu ochrony prawnej w postaci nadania mu statusu uchodźcy zgodnie z Konwencją o uchodźcach z 1951 roku. Wtedy to pobyt cudzoziemca na wybranym terytorium ma charakter legalny i dana osoba ma zapewniony dostęp do praw ekonomicznych czy kulturalnych. W UE podjęto szereg działań, aby pomóc uchodźcom i wysiedleńcom oraz zmniejszyć falę migracji na tereny wspólnoty. Szkoda, że zabiegi odnoszą niekiedy odwrotny skutek, kiedy to nadgorliwość doprowadza do biurokracji i wydłużenia procesu przyznawania dokumentów.

Kluczem do uzyskania korzyści wynikających z faktu pobytu uchodźców na danym terenie jest udana integracja. Integrację zagwarantują prawa przyznawane uchodźcom, na przykład: swoboda przemieszczania się, dostęp do edukacji i rynku pracy. Według UNHCR integracja to dynamiczny, złożony proces dwustronny, który pozwoli na włączenie się uchodźców do głównej części społeczeństwa.

Gros krajów Europy Środkowej uważało się przez dłuższy czas za kraje wyłącznie tranzytowe i robiło bardzo niewiele, aby rozwijać swoje systemy integracyjne. Skutkiem tego wielu uchodźców pozostawało bez wystarczającej pomocy, by nauczyć się języka, znaleźć pracę i dom albo uzyskać kwalifikacje zawodowe. Obecnie podejmowane są działania, które zintensyfikują integrację, co może przynieść korzyści uchodźcom oraz krajom środkowoeuropejskim.

6. ZAGROŻENIA ZWIĄZANE Z PRZYJMOWANIEM UCHODźCÓW

6.1 Problemy gospodarcze

Pomoc uchodźcom to trudne zadanie humanitarne. Uchodźcy są wyzwaniem dla instytucji międzynarodowych, które zajmują się ich ochroną. Dużo większym wyzwaniem są dla krajów, które ich przyjmują. Wiąże się to z ograniczeniami i obciążeniem ekonomicznym. Potrzeby finansowe UNHCR na rok 2016 opiewają na kwotę 6,5 miliarda

dolarów. Rządy państw zadeklarowały największe do tej pory wsparcie w kwocie 687,2 miliona dolarów. Tak wysokie wsparcie nie pokryje jednak wszystkich, rosnących z dnia na dzień, potrzeb UNHCR. Jedynym wyjściem z kryzysu jest zlikwidowanie jego przyczyn. Niektóre państwa europejskie przeżywają kryzys polityczny, gospodarczy i dodatkowo są obciążone kosztami pomocy dla uchodźców oraz kosztami związanymi z udzielaną pomocą krajom pochodzenia i tranzytu uchodźców. W szczególnie trudnej sytuacji znalazły się osłabione gospodarczo Grecja i Włochy. Tragiczne warunki są na terenie pogrążonych w konflikcie wewnętrznym krajów byłej Jugostawii. Rejony środkowoeuropejskie borykają z długofalowym bezrobociem. Wszystko to sprawia, że państwa Starego Kontynentu często nad politykę związaną z uchodźstwem przedkładają kwestie gospodarcze.

6.2 Rasizm

Część państw europejskich cieszy się dobrą opinią, jeżeli chodzi o poszanowanie praw uchodźców. Niestety, na skutek kryzysu ekonomicznego i społecznego narasta nietolerancja, nacjonalizm, ksenofobia i rasizm. Postawy te widoczne są również w działalności niektórych rządów. Politycy oraz działacze społeczni winni podjąć szereg przedsięwzięć na rzecz równouprawnienia imigrantów oraz przedstawicieli wszelkich mniejszości. Kampanie reklamowe i projekty edukacyjne powinny zwalczać wszelkiego rodzaju dyskryminację. Pożądana integracja nastąpi dzięki współpracy społeczeństwa, rządzących oraz obcokrajowców. Integracja zachodzi w ramach różnych struktur społecznych i w różnych obszarach życia: w rodzinie, w pracy, szkole, w organizacjach społecznych i kulturalnych. Społeczny proces integracji zapewni uchodźcom równouprawnienie oraz dostęp do dóbr, usług i uczestnictwa w życiu społecznym.

6.3 Przestępczość

Otwarcie granic europejskich doprowadziło do wzrostu przestępstw popełnianych przez obcokrajowców. Do naruszeń prawa należą kradzieże, włamania, fałszowanie

dokumentów. Przeszłość kryminalna cudzoziemców, na przykład w Polsce, zmierza w niebezpiecznym kierunku. Dochodzi do zabójstw i brania zakładników. Groźny jest także rozwój przestępczości zorganizowanej. Występują przypadki przemocy domowej, gwałty, molestowanie seksualne, zastraszanie w miejscu pracy lub szkole, handel ludźmi lub zmuszanie do prostytucji. Zapobieganie przemocy na tle seksualnym oraz ze względu na płeć znajduje się wysoko na liście priorytetów UNHCR. W roku 2003 Biuro wydało wytyczne w zakresie zapobiegania i reagowania na przemoc na tle seksualnym oraz ze względu na płeć, które są stosowane podczas wszystkich działań na całym świecie. Szczególnie niebezpieczny jest też przemyt ludzi na obszarze Morza Śródziemnego. Uchodźcy przedzierający się przez wodę na tereny Europy Południowej są okradani z oszczędności całego życia, toną, duszą się w trakcie fatalnych warunków podróży.

6.4 Sztuczny podział Unii Europejskiej

W 2015 roku Parlament Europejski pozytywnie rozpatrzył projekt Komisji Europejskiej i podjął rezolucję dotyczącą uchodźców. Przyjęto ogólny podział uchodźców między kraje UE. Zaproponowano rozdział 120 tysięcy uciekinierów. Sytuacja na Bliskim Wschodzie, głównie w Syrii, pogarsza się z dnia na dzień, dlatego konieczne jest zdecydowane działanie i ratunek. Apelowano o szybką decyzję, jednak część członków unii nadal nie zgadza się z tego typu propozycją. Rządzący mają obawy związane z bezpieczeństwem obywateli oraz problemami gospodarczymi swoich państw. Uchodźców, głównie z Syrii i Erytrei, przebywających na terenie Włoch i Grecji, podzielono na dwie grupy - 66 tys. i 54 tys. Największą liczbę zaplanowano rozlokować w Niemczech - 17036, we Francji 12962, w Hiszpanii 8113, w Holandii 3900 oraz w Polsce 5082.

Proces przyjmowania uchodźców będzie rozłożony na dwa lata począwszy od 2016 roku. Przybędą oni w grupach po ok. 150 osób i początkowo trafią do ośrodków Urzędu

do Spraw Cudzoziemców. Liczba przyjmowanych powinna zmniejszyć się, ponieważ kilka państw dodatkowo zadeklarowało udział w procesie (Irlandia, Dania, Szwajcaria i Norwegia). Władze zapewniają, że ze względu na kwestie bezpieczeństwa, wszyscy uchodźcy będą weryfikowani, a służby państw UE będą na tym polu współpracować.

Plan Komisji Europejskiej umożliwi krajom unijnym "wykupienie się" z obowiązku przyjmowania uchodźców. Państwa unijne miałyby zapłacić 250 tysięcy euro za jedną nieprzyjętą osobę. Wiąże się to z kolejnymi ciężarami finansowymi, ponieważ jeśli na przykład Polska odmówiłaby przyjęcia około siedmiu tysięcy osób, musiałaby zapłacić ponad półtora miliarda euro. Państwa Grupy Wyszehradzkiej i Partnerstwa Wschodniego nie zgadzają się na takie rozwiązanie. Sztuczny podział zmusza kraje unii do przyjęcia obciążających zobowiązań lub narzuca kary. Dramat z udziałem, między innymi, Syryjczyków trwa nadal.

6.5 Islamizacja

Znaczący odsetek uchodźców, którzy przybyli na tereny Europy w ostatnich latach to muzułmanie. Różnice kulturowe oraz zamachy terrorystyczne dokonywane przez fundamentalistów islamskich prowadzą do napięć na tle kulturowym i religijnym. W Niemczech coraz większą popularnością cieszy się ruch PEGIDA (Europejscy Patrioci przeciwko Islamizacji Zachodu). Natomiast we Francji działa antyimigrancka i eurosceptyczna partia Front Narodowy. Działają też antyislamskie ruchy, niezwiązane z żadną partią polityczną - np. prawicowy ruch "Riposte Laique", który znany jest między innymi z organizowanych w muzułmańskich dzielnicach prowokacyjnych bankietów, na których serwuje się wino i wieprzowinę. Negatywne reakcje są odpowiedzią na ataki terrorystyczne dokonywane przez muzułmanów. Na Zachodzie islam jest automatycznie utożsamiany z terroryzmem. Europejczycy kierują się strachem i stereotypami. Islam niesłusznie kojarzony jest z przemocą. Liczebność

muzułmanów przybywających do Europy, strach przed zamachami oraz obcą, niezrozumiałą kulturą skłania do zadania pytania: czy Europie grozi islamizacja?

7. METODY WALKI Z KRYZYSEM

Jak Europa radzi sobie z obecnym kryzysem uchodźczym? W 2015 roku podczas szeregu spotkań poszczególnych instytucji UE ustalono, między innymi, że należy:

- wzmocnić solidarność i odpowiedzialność,
- zwiększyć obecność na morzu oraz podjąć i wzmocnić walkę z przemytnikami w związku z tragiczną sytuacją uchodźców na Morzu Śródziemnym,
- zwiększyć wsparcie dla państw pochodzenia i tranzytu uchodźców, zacieśnić współpracę szczególnie z Turcją,
- relokować 40 tysięcy „potencjalnych azylantów” z Włoch i Grecji, wzmocnić granice tych państw, przesiedlić 20 tysięcy uchodźców,
- zwiększyć uprawnienia Fronteksu i wzmocnić ochronę granic zewnętrznych UE,
- zwiększyć środki finansowe na eliminowanie pierwotnych przyczyn kryzysu w samej Afryce,
- utworzyć hot spoty w celu identyfikacji napływających migrantów, rejestracji i pobierania odcisków palców oraz monitorować szlaki migracyjne,
- przeznaczyć 1 miliard euro na rzecz UNHCR oraz Światowego Programu Żywnościowego,
- ożywić proces akcesyjny z Turcją w zamian za ograniczenie napływu migrantów na teren UE, udzielić Turcji 3 miliardy euro wsparcia na opiekę nad uchodźcami z Syrii.

W 2015 roku w Europie pojawiło się ok. miliona przybyszów poszukujących pomocy. Sytuacja ta zmusza społeczność europejską do podjęcia kroków, które umożliwią porozumienie i udzielenie wsparcia. Istotną sprawą staje się kwestia komunikacji przybierającej różne formy. Poza kontaktami interpersonalnymi, źródłem informacji dla

potencjalnych uchodźców jest prasa, radio lub Internet. W 2016 roku *General Directors' Immigration Services Conference (GDISC)* zorganizowało dwudniowe spotkanie, którego celem było podzielenie się najlepszymi praktykami komunikacyjnymi skierowanymi do cudzoziemców poszukujących pomocy. GDISC jest nieformalną siecią wspierającą współpracę służb migracyjnych krajów europejskich. W procesie wspierania uchodźców w Europie zaangażowani są także eksperci z Polski. W lutym 2016 grupa ekspertów Urzędu do Spraw Cudzoziemców (UdSC) została oddelegowana do wsparcia Agencji EASO (Europejski Urząd Wsparcia w dziedzinie Azylu). Polacy pracują na terenie Grecji i Włoch. Misja każdej osoby za granicą trwa ok. 6 tygodni. Urząd do Spraw Cudzoziemców współpracuje z władzami greckimi, uczestniczy w działaniach zapewniających sprawne funkcjonowanie hot spotów.

4 marca 2016 tuż przed szczytem EU-Turcja szef UNHCR Filippo Grandi stwierdził „Nie mamy już czasu. Przywódcy państw europejskich muszą wykazać się wizją, żeby poradzić sobie z sytuacją, która w naszej ocenie da się rozwiązać przy odpowiednim podejściu. To nie tylko kryzys uchodźczy; to w takim samym stopniu kryzys europejskiego solidaryzmu. Zbiorowa niezdolność do realizacji zobowiązań uzgodnionych przez państwa UE doprowadziła do obecnej eskalacji tego kryzysu”. Konieczna jest szybka i odpowiedzialna współpraca ze względu na pogarszającą się sytuację uchodźców na terenie Grecji i Macedonii. W Grecji przebywa kilkadziesiąt tysięcy ludzi, z których tysiące śpi pod gołym niebem. Wskazane jest wypracowanie systemu, który zobowiąże poszczególne kraje UE do przyjęcia określonego odsetka osób.

Szef UNHCR zaproponował sześć zaleceń, które mogą rozwiązać narastający kryzys:

„1. Pełna realizacja zapowiedzi stworzenia tak zwanych 'hot spotów' oraz relokacja osób ubiegających się o status uchodźcy z Grecji i Włoch, a także odsyłanie osób, które nie

kwalfikują się jako uchodźcy, także na mocy istniejących umów o readmisję.

2. Zwiększenie wsparcia dla Grecji w celu opanowania sytuacji kryzysowej - włączając w to pomoc w procedurach uchodźczych, relokacji, powrotów i readmisji.
3. Zapewnienie zgodności krajowego prawa państw członkowskich z prawem UE.
4. Stworzenie uchodźcom bezpiecznych i legalnych możliwości dotarcia do Europy - w ramach np. programów wiz humanitarnych, łączenia rodzin, stypendiów studenckich czy wiz pracowniczych - tak, by uchodźcy nie musieli korzystać z usług przemytników.
5. Ochrona osób szczególnie narażonych na ryzyko (w tym dzieci bez opieki), zapobieganie przemocy ze względu na płeć, zwiększenie zakresu operacji ratunkowych na morzu, rozbicie siatek przemytników ludzi oraz zwalczanie ksenofobii i rasizmu.
6. Opracowanie europejskiego systemu odpowiedzialności za osoby w procedurze uchodźczej, w tym utworzenie centrów rejestracji w krajach, do których dociera najwięcej uchodźców i migrantów".

Mimo podejmowanych działań, Unia Europejska jest krytykowana przez opinię światową za opieszałość, a nawet bierność w kwestii dążenia do rozwiązania kryzysu uchodźczego, który promieniuje na Europę z krajów pochodzenia uchodźców.

PODSUMOWANIE

Uchodźcy nie mogą powrócić do domu, ponieważ obawiają się ponownych prześladowań. Często zdarza się, że w krajach, które udzieliły im schronienia, nie są jednak bezpieczni albo ich potrzeby nie są zaspokajane. W takich sytuacjach Urząd Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do spraw Uchodźców pomaga przesiedlić uciekinierów do kraju trzeciego. Niestety, niewielka liczba państw bierze udział w programie przesiedleń UNHCR. Proces pełnej asymilacji nie dochodzi do skutku ze względu na piętrzące się trudności ekonomiczne, polityczne lub społeczne. Niewątpliwie uchodźcy stanowią ogromny problem dla Europy. Obarczyli zaludnione kraje kryzysem, któremu ciężko będzie zaradzić. Proces ten potrwa jeszcze przez wiele lat i odcisnie piętno na gospodarce krajów Europy.

Bibliografia

1. Anna Potyrała, *Współczesne uchodźstwo: próby rozwiązania międzynarodowego problemu*, Poznań 2005
2. Halina Grzymała Moszczyńska, Ewa Nowicka, *Goście i gospodarze*, Kraków 1998
3. *Ochrona uchodźców. 10 rocznica przystąpienia Polski do Konwencji Genewskiej*, red. Grażyna Mioduszevska, Warszawa 2002
4. <http://biuletynmigracyjny.uw.edu.pl/53-grudzien-2015/glowne-szlaki-migracyjne-do-europy-z-podanyimi-najliczniejszymi-grupami-migrantow>
5. <http://biuletynmigracyjny.uw.edu.pl/53-grudzien-2015/szczyty-unijne-w-sprawie-uchodzcow-i-ich-glowne-postanowienia>
6. <http://biuletynmigracyjny.uw.edu.pl/52-wrzesien-2015/balkanski-szlak>
7. <http://biuletynmigracyjny.uw.edu.pl/33-january-2012/przyszlosc-wspolnej-polityki-integracyjnej>
8. <https://www.icrc.org/en/document/syria-red-crescent-and-red-cross-everywhere-and-everyone> (8 maja 2016)
9. <http://www.ohchr.org/EN/AboutUs/Pages/WhatWeDo.aspx>
10. <http://www.unhcr-centraleurope.org/pl/o-nas/unhcr-w-polsce.html>
11. <http://www.unhcr-centraleurope.org/pl/wiadomosci/2016/sze%20krok%20do-rozwiazania-kryzysu-uchodzczych-w-europie.html> (4 marca 2016)
12. <http://www.unhcr-centraleurope.org/pl/wiadomosci/2016/uchodzczy-czy-migrant-tumaczymy-rnice-i-wyjaniamy-ich-sens.html> (23 marca 2016)
13. <http://www.unhcr-centraleurope.org/pl/wiadomosci/2015/rzedy-zadeklarowaly-prawie-700-milion-dolarow-na-programy-unhcr.html> (17 grudnia 2015)
14. <http://www.unhcr-centraleurope.org/pl/komu-pomagamy/uchodzcy.html>
15. <http://www.unhcr-centraleurope.org/pl/wiadomosci/2015/wiakszo-kochajacych-syryjczykow-docierajacych-do-grecji-to-studenci.html> (9 grudnia 2015)

16. <http://www.unhcr-centraleurope.org/pl/pdf/materialy/miedzynarodowe-prawo-uchodzcze/konwencja-dotyczaca-statusu-uchodzcow-z-1951-r.html>
17. http://prawo.legeo.pl/prawo/ustawa-z-dnia-13-czerwca-2003-r-o-udzielaniu-cudzoziemcom-ochrony-na-terytorium-rzeczypospolitej-polskiej/dzial-ii_status-uchodzczy-i-ochrona-uzupelniajaca/?on=19.06.2012
18. http://prawo.legeo.pl/prawo/ustawa-z-dnia-13-czerwca-2003-r-o-udzielaniu-cudzoziemcom-ochrony-na-terytorium-rzeczypospolitej-polskiej/dzial-i_przepisy-ogolne/?on=19.06.2012
19. <http://udsc.gov.pl/kolejni-ekspersi-urzedu-wyjechali-do-grecji/> (24 maja 2016)
20. <http://udsc.gov.pl/warsztaty-komunikacyjne-gdsic/> (20 maja 2016)
21. <http://wikip.udsc.gov.pl/kraje-pochodzenia/wprowadzenie.html>
22. <http://www.ceo.org.pl/pl/migracje/o-kryzysie-uchodzczym> (22 września 2015)
23. <http://www.unhcr-centraleurope.org/pl/wiadomosci/2014/ue-musi-dzialac-w-celu-ograniczenia-liczby-ofiar-wsrod-migrantow-na-morzu> (25 lipca 2014)
24. http://www.unhcr-centraleurope.org/pl/co-robimy/promowanie-integracji.html?searched=proces+integracyjny&advsearch=allwords&highlight=ajaxSearch_highlight+ajaxSearch_highlight1+ajaxSearch_highlight2
25. <http://www.unhcr-centraleurope.org/pl/pdf/materialy/dorobek-prawny-unii-europejskiej-w-kwestii-azylu/dyrektywa-rady-20039we-ustanawiajaca-minimalne-normy-dotyczace-przyjmowania-osob-ubiegajacych-sie-o-azyl.html>
26. <http://www.polskieradio.pl/5/3/Artykul/1506033,Parlament-Europejski-poparl-propozycje-podzialu-miedzy-panstwa-unijne-120-tysiecy-uchodzcow> (17 września 2015)
27. <http://www.polskieradio.pl/5/3/Artykul/1615633,Polska-krytyczna-wobec-propozycji-KE-ws-rozdzialu-imigrantow> (4 maja 2016)
28. <http://wiadomosci.onet.pl/tylko-w-onecie/czy-europie-grozi-islamizacja/j7y3g> (13 stycznia 2015)